

Asociația Națională a Evaluatorilor Autorizați din România

HOTĂRÂRE

pentru aprobarea Îndrumarului de evaluare - Evaluarea bunurilor culturale mobile

Având în vedere prevederile art. 3 din Hotărârea Consiliul director nr. 8/2015,

În temeiul art. 5 alin. (2) și al art. 8 alin. (8) lit. j) din Ordonanța Guvernului nr. 24/2011 privind unele măsuri în domeniul evaluării bunurilor, aprobată cu modificări prin Legea nr. 99/2013, cu modificările și completările ulterioare,

Consiliul director al Asociației Naționale a Evaluatorilor Autorizați din România adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Se aprobă Îndrumarul de evaluare - Evaluarea bunurilor culturale mobile, prevăzut în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art. 2. – Prezenta hotărâre se publică în Buletinul informativ și pe pagina web a Asociației și intră în vigoare la data publicării.

Președintele Asociației Naționale a Evaluatorilor Autorizați din România

Daniel Manăte

ÎNDRUMAR DE EVALUARE

Evaluarea bunurilor culturale mobile

Conținut	Paragrafe
Introducere	1-6
Definiții	7
Stabilirea termenilor de referință ai evaluării	8-12
Culegerea și analiza datelor	13-22
Aplicarea abordărilor în evaluare	23-48
Analiza rezultatelor și concluzia asupra valorii	48-53
Raportare	54-55

Introducere

1. Acest îndrumar este elaborat pentru a oferi suport evaluatorilor și utilizatorilor de rapoarte de evaluare a bunurilor culturale mobile în aplicarea standardului SEV101 *Termenii de referință ai evaluării*, în misiunile de evaluare a bunurilor culturale mobile, prin detalierea unor aspecte privind metodologia de evaluare și trebuie înțelese ca fiind complementare cerințelor aplicabile evaluărilor de bunuri mobile conținute în prezenta ediție a Standardelor de evaluare ANEVAR.
2. Acest îndrumar este aplicabil pentru derularea unei activități de evaluare a bunurilor culturale mobile numai de către evaluatorii autorizați care dețin specializarea EBM (evaluarea bunurilor mobile), conform legislației aplicabile în România.
3. În situația în care evaluarea este realizată de un membru corporativ, raportul trebuie întocmit de unul sau mai mulți evaluatori având specializarea EBM¹.
4. Bunurile culturale mobile sunt bunuri ce alcătuiesc patrimoniul cultural național mobil, conform legii 182/2000 privind protejarea patrimoniului național cultural mobil, art. (3):
  - 4.1. bunuri arheologice și istorico-documentare, precum:
    - a) descoperiri arheologice terestre și subacvatice, unelte, ceramică, inscripții, monede, sigilii, bijuterii, piese de vestimentație și harnașament, arme, însemne funerare, cu excepția eșantioanelor demateriale de construcție, materiale din situri, care constituie probe arheologice pentru analize de specialitate;
    - b) elemente provenite din dezmembrarea monumentelor istorice;
    - c) mărturii materiale și documentare privind istoria politică, economică, socială, militară, religioasă, științifică, artistică, sportivă sau din alte domenii;
    - d) manuscrise, incunabule, cărți rare și cărți vechi, cărți cu valoare bibliofilă;
    - e) documente și tipărituri de interes social: documente de arhivă, hărți și alte materiale cartografice;
    - f) obiecte cu valoare memorialistică;
    - g) obiecte și documente cu valoare numismatică, filatelică, heraldică: monede, ponduri, decorații, insigne, sigilii, brevete, mărci poștale, drapele și stindarde;
    - h) piese epigrafice;
    - i) fotografii, clișee fotografice, filme, înregistrări audio și video;
    - j) instrumente muzicale;

¹ Când este cazul, în evaluare pot fi cooptați și specialiști.

- k) uniforme militare și accesorii ale acestora;
- l) obiecte cu valoare tehnică;
- 4.2. bunuri cu semnificație artistică, precum:
  - a) opere de artă plastică: pictură, sculptură, grafică, desen, gravură, fotografie și altele;
  - b) opere de artă decorativă și aplicată din sticlă, ceramică, metal, lemn, textile și alte materiale, podoabe;
  - c) obiecte de cult: icoane, broderii, orfevrărie, mobilier și altele;
  - d) proiecte și prototipuri de design;
  - e) materiale primare ale filmelor artistice, documentare și de animație;
  - f) monumente de for public, componente artistice expuse în aer liber;
- 4.3. bunuri cu semnificație etnografică, precum:
  - a) unelte, obiecte de uz casnic și gospodăresc;
  - b) piese de mobilier;
  - c) ceramică;
  - d) textile, piese de port, pielărie;
  - e) alte obiecte din metal, lemn, os, piatră, sticlă;
  - f) obiecte de cult;
  - g) podoabe;
  - h) ansambluri de obiecte etnografice;
  - i) monumente din muzeele etnografice în aer liber;
- 4.4. bunuri de importanță științifică, precum:
  - a) specimene rare și colecții de zoologie, botanică, mineralogie și anatomie;
  - b) trofee de vânat;
- 4.5. bunuri de importanță tehnică, precum:
  - a) creații tehnice unicat;
  - b) rarități, indiferent de marcă;
  - c) prototipuri ale aparatelor, dispozitivelor și mașinilor din creația curentă;
  - d) creații tehnice cu valoare memorială;
  - e) realizări ale tehnicii populare;
  - f) matrițe de compact-discuri, de CD-ROM, de DVD și altele asemenea.
- 5. Deoarece conceptul de bunuri mobile este mai larg, incluzând și alte categorii de bunuri în afara bunurilor culturale mobile, menționăm că acest îndrumar nu este aplicabil în cazul mașinilor, echipamentelor, instalațiilor și stocurilor.
- 6. În cazul în care implementarea conținutului îndrumarului rămâne la latitudinea evaluatorilor, aceștia trebuie să acționeze în conformitate cu raționamentul profesional și cu Codul de etică al profesiei de evaluator autorizat.

Definiții

- 7. Această secțiune completează definițiile incluse în SEV 101 *Termenii de referință ai evaluării* și în Glosarul IVS 2016. Definițiile prezentate în acest capitol sunt aplicabile numai în contextul acestui îndrumar și includ termenii relevanți pentru înțelegerea acestuia.

Bunuri culturale clasate - Bunurile culturale care, în urma procedurii de clasare, au fost înscrise în categoriile "Fond" sau "Tezaur" ale Patrimoniului Cultural Național Mobil.

Bunuri culturale comune - Bunurile culturale care, fie nu îndeplinesc condițiile pentru a fi susceptibile pentru clasare sau care în urma procedurii de clasare, nu au fost înscrise în categoriile "Fond" sau "Tezaur" ale Patrimoniului Cultural Național Mobil.

Fondul Patrimoniului Cultural Național Mobil (Fond) - Categorie juridică a Patrimoniului Cultural Național Mobil, alcătuită din bunuri culturale de valoare deosebită.

Tezaurul Patrimoniului Cultural Național Mobil (Tezaur) - Categorie juridică a Patrimoniului Cultural Național Mobil, alcătuită din bunuri culturale de valoare excepțională.

Clasare - Procedura de stabilire a bunurilor culturale mobile care fac parte din categoriile juridice ale patrimoniului cultural național mobil, fond și tezaur. Clasarea se va efectua pe baza unui raport de expertiză întocmit de experți acreditați de Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor.

Client – O parte care angajează contractual un evaluator pentru serviciile de evaluare.

Cost de înlocuire – În general, este definit ca fiind costul curent al unui activ similar care oferă o utilitate echivalentă.

Cost de reconstruire - Costul curent de realizare a unei replici (copii) a unui activ.

Data raportului – Data la care se emite raportul de evaluare.

Documentul contractual – Acesta poate fi un contract de prestări servicii sau un contract de prestări servicii cu caracter general și comenzile ulterioare.

Drept de preempțiune - În cazul bunurilor culturale clasate în categoria "Tezaur", precum și în cazul bunurilor ce formează Fondul Arhivistic Național, Statul are dreptul de a achiziționa cu prioritate respectivelor bunuri, la o valoare egală cu cea oferită de un cumpărător decis.

Evaluator – O persoană fizică sau juridică ce are calitatea de evaluator autorizat în condițiile Ordonanței Guvernului nr. 24/2011 privind unele măsuri în domeniul evaluării bunurilor, aprobată prin Legea nr. 99/2013, cu modificările ulterioare.

Fond Arhivistic Național - Este alcătuit din documentele create de-a lungul timpului de către organele de stat, organizațiile publice sau private economice, sociale, culturale, militare și religioase, precum și de către persoanele fizice. Prin documente care fac parte din Fondul Arhivistic Național al României se înțelege: acte oficiale și particulare, diplomatice și consulare, memorii, manuscrise, proclamații, chemări, afișe, planuri, schițe, hărți, pelicule cinematografice și alte asemenea mărturii, matrice sigilare, precum și înregistrări foto, video, audio și informatice, cu valoare istorică, realizate în țară sau de către creatori români în străinătate.

Înlocuirea unui obiect vechi cu unul nou (de la vechi la nou) - se referă la costul de achiziție al aceluiși element sau, dacă acesta nu este disponibil, al unui element de același fel și în aceeași stare, de pe piața de vânzare cu amănuntul a obiectelor de artă noi.

Mijloc fix – Orice imobilizare corporală, care este deținută pentru a fi utilizată în producția sau în livrarea de bunuri sau în prestarea de servicii, pentru a fi închiriată terților sau în scopuri administrative, dacă are o durată normală de utilizare mai mare de un an și o valoare mai mare decât limita stabilită prin Hotărârea Guvernului.

Preț de adjudecare în licitație - Prețul care reprezintă ultima propunere acceptată în cadrul unei licitații publice; poate include sau nu onorarii sau comisioane.

Preț de pornire în licitație - Prețul de la care pornește licitația publică. În cazul licitației tradiționale, prețul de adjudecare nu poate fi mai mic decât prețul de pornire, care reprezintă astfel, prețul minim de vânzare a bunului. În cazul licitației olandeze, în cazul în care prețul de pornire nu este oferit, licitatorul poate cere un preț inferior.

Proprietate mobilă - Un concept legal care se referă la toate drepturile, interesele și beneficiile ce derivă din dreptul de proprietate asupra obiectelor, altele decât proprietatea imobiliară. În anumite țări, obiectele proprietății mobiliare sunt numite în mod legal bunuri mobile pentru a se deosebi de proprietatea imobiliară care se poate referi, fie la dreptul real imobiliar, fie la proprietatea imobiliară. Obiectele din categoria bunurilor mobile pot fi corporale, cum ar fi bunurile mobile corporale sau necorporale, cum ar fi o creanță sau un brevet de invenție. Obiectele din categoria bunurilor mobile corporale nu sunt anexate în permanență proprietății imobiliare și în general sunt caracterizate prin caracterul lor mobil.

Reproducere - este o copie a obiectului original, cât mai apropiată de originalul în ceea ce privește natura, calitatea și vechimea materialelor, însă creată prin metodele moderne de realizare.

Restaurare - Disciplină care se ocupă cu restabilirea semnificației originale a operei pierdută parțial sau estompată în timp și consolidarea suportului, în cel mai deplin respect față de autenticitatea și integritatea obiectului, care trebuie transmisă așa cum a fost creată de autor.

Specialist - expert acreditat de Comisia Națională a Muzeelor, specialist din cadrul muzeelor, specialist din cadrul caselor de licitații, practician al pieței de artă, membru al Asociației Experților și Evaluatorilor de Artă din România, etc.

Utilizator desemnat – Clientul sau orice altă persoană fizică sau juridică căreia i se acordă de către evaluator, în scris, dreptul de a utiliza, în anumite condiții, raportul de evaluare. De exemplu, în cazul unui raport de evaluare angajat și plătit de către un client pentru a fi utilizat în legătură cu contractarea unui împrumut de la o bancă, banca respectivă poate fi un utilizator desemnat al raportului.

Vânzare prin acord privat - O vânzare negociată și tranzacționată între persoane și nu prin licitație publică sau prin altă metodă. În general, prețul de vânzare plătit într-o vânzare prin acord privat este cunoscut numai de părțile care participă la tranzacție. A se vedea și preț de licitație, preț de lichidare a stocului.

Vânzare publică - O vânzare tranzacționată în cadrul unei licitații publice sau prin intermediul unui operator cultural care asigură transparența prețurilor tranzacțiilor efectuate.

Stabilirea termenilor de referință ai evaluării

8. La începutul evaluării, precum și pe parcursul acesteia, evaluatorul trebuie să stabilească termenii de referință ai evaluării care vor fi agreeți cu clientul și vor fi precizați în scris într-un document contractual.
9. Documentul contractual include cerințele cuprinse în SEV 101, cu precizările detaliate în continuare. Aceste aspecte se vor regăsi și în raportul de evaluare:

9.1 Identificarea evaluatorului și a competenței acestuia

Evaluatorul trebuie să aibă specializarea *Evaluarea bunurilor mobile (EBM)*.

9.2 Identificarea clientului și a oricăror alți utilizatori desemnați

- identificarea clientului evaluării (persoană fizică sau juridică);
  - identificarea altor utilizatori desemnați, dacă este cazul. Utilizatorul desemnat trebuie să fie identificat prin nume, conform termenilor agreeți cu clientul;
  - identificarea altor persoane (fizice sau juridice) care pot avea acces la raportul de evaluare. Atunci când este posibil, aceste persoane trebuie să fie identificate prin nume, conform termenilor agreeți cu clientul. Totuși, dacă identificarea prin nume nu este adecvată, evaluatorul poate identifica o astfel de persoană prin precizarea tipului acesteia (de exemplu, auditorii clientului, consultantții juridici ai clientului, autorități fiscale etc.).
- (1) Se vor preciza condițiile în care alți utilizatori desemnați vor putea utiliza raportul de evaluare, respectiv condițiile în care alte persoane pot avea acces la raportul de evaluare. Aceste condiții pot include limitarea sau excluderea asumării răspunderii evaluatorului față de un utilizator desemnat sau față de o persoană care are acces la raportul de evaluare, referiri la adecvarea scopului evaluării față de interesele unui utilizator desemnat sau ale unei persoane care poate avea acces la raportul de evaluare, respectarea termenilor de confidențialitate sau altele.
  - (2) Utilizatorii desemnați, alte persoane care pot avea acces la raportul de evaluare, precum și condițiile menționate în paragraful anterior pot fi identificate și menționate în secțiunea privind restricțiile aplicabile utilizării, difuzării și publicării raportului de evaluare.
  - (3) Persoana care primește o copie a unui raport de evaluare nu devine un utilizator desemnat decât în cazul în care este autorizată de către evaluator și identificată explicit ca utilizator desemnat.
  - (4) Persoana care primește o copie a unui raport de evaluare fără să fi fost identificată de către evaluator ca utilizator desemnat sau ca persoană care poate avea acces la raportul de evaluare, sau fără a avea atribuții legale sau reglementate în legătură cu respectivul

raport de evaluare, nu poate fi considerată ca utilizator desemnat al raportului de evaluare în sensul acestui îndrumar și nu este îndreptățită la niciun fel de pretenție față de evaluator.

9.3 Scopul evaluării;

(1) SEV 101 și SEV 220 dau exemple de astfel de scopuri ale evaluării.

9.4 Identificarea bunurilor mobile supuse evaluării:

- (1) Diversitatea bunurilor culturale mobile nu permite o abordare unitară a criteriilor de identificare. Totuși, în cele mai multe cazuri, un minim de informații de identificare trebuie să cuprindă: tipul bunului cultural, denumirea sau descrierea, dimensiunile, tehnica și materialul, atelierul sau artistul, vechimea, starea de conservare, inscripțiile (semnătură, poanson, incizie etc).
- (2) Este necesară chestionarea autenticității bunului cultural evaluat, datorită răspândirii reproducerilor după bunuri culturale celebre (reproduceri de tablouri ale pictorilor celebri, reproduceri ale bunurilor de artă decorativă ale atelierelor celebre, reproduceri ale antichităților, monedelor vechi, mărcilor filatelice etc.), făcute cu scopul de a oferi pe piață o alternativă mai ieftină. De multe ori aceste reproduceri pot fi înșelătoare pentru cineva nespecializat, de aceea recomandarea este de a apela la asistența unui specialist pentru a stabili cât mai exact apartenența la un artist, școală sau atelier, vechimea și caracteristicile bunului cultural evaluat.
- (3) Identificarea intervențiilor de restaurare ale bunului cultural se reflectă în starea lui de conservare. Restaurarea este făcută, de obicei, de către un expert-restaurator, dar pot exista cazuri în care există intervenții asupra bunului cultural făcute de nespecialiști. Recomandarea este de a se apela la asistența unui specialist pentru a stabili cât mai exact starea de conservare a bunului cultural evaluat.
- (4) Identificarea bunurilor culturale mobile evaluate pe amplasament (instalate), implică, suplimentar, localizarea bunurilor prin adresa poștală și/sau prin descrierea legală sau prin alte referințe asemănătoare.
- (5) Este necesară identificarea măsurii în care bunul cultural este atașat la alte active (de exemplu, vitralii) sau este integrat cu acestea (de exemplu, fresca). În aceste cazuri trebuie să se precizeze în mod clar ce se include sau ce se exclude din evaluare.
- (6) Este necesară identificarea oricăror documente (cum ar fi certificate de clasare, rapoarte de expertiză, cataloage de expoziții, publicații, monografii) care reproduc sau se referă la bunul evaluat².
- (7) Dacă sunt evaluate bunuri destinate să furnizeze servicii sau utilități unei construcții, care în mod normal sunt incluse în proprietatea imobiliară, iar scopul evaluării solicită ca aceste elemente să fie evaluate separat, se va include o precizare privind efectul firesc al includerii valorii acestora în valoarea proprietății imobiliare și faptul că ar putea să nu fie valorificate separat.
- (8) Identificarea bunurilor culturale din patrimoniul instituțional se face pe baza informațiilor contabile și pe baza documentelor de gestiune (fișe de inventar etc.).

9.5 Tipul valorii

9.6 Data evaluării

(1) În completarea cerințelor cuprinse în SEV 101, referitor la data evaluării, aceasta poate să nu fie menționată în mod expres în documentele contractuale care se referă la evaluări ce vor fi elaborate în baza unor comenzi viitoare (cum este cazul contractelor de prestări servicii de evaluare încheiate cu instituțiile de credit). Documentele contractuale trebuie însă să indice intervalul de timp în care urmează să se emită raportul de evaluare și data de la care decurge acest termen.

(2) Data evaluării nu poate fi ulterioară datei raportului.

9.7 Documentarea pentru elaborarea evaluării;

² În acest caz impactul asupra valorii bunului trebuie luat în considerare în cadrul activității de evaluare.

9.8 Natura și sursa informațiilor pe care se va baza evaluarea;

9.9 Ipoteze³ și ipoteze speciale⁴

- (1) O ipoteză este adeseori legată de o limitare a documentării care ar putea fi realizată de către evaluator. Ipotezele sunt incluse în raport și trebuie aduse la cunoștință clientului.
- (2) Deși, în cele mai multe evaluări, pot fi aplicate ipoteze și ipoteze speciale, evaluatorul va dovedi prudență în preluarea lor prin copiere din alte texte, fără o personalizare adecvată cu evaluarea efectuată.
- (3) În cazul în care un client solicită o evaluare pe baza unei ipoteze pe care evaluatorul o consideră ca fiind nerealistă, acesta trebuie să refuze furnizarea serviciilor de evaluare.
- (4) Dacă bunul cultural este atașat la alte active sau este integrat cu acestea, trebuie precizate orice ipoteze sau ipoteze speciale necesare care se referă la disponibilitatea oricăror active complementare.
- (5) Când inspecția este limitată (inspecție parțială, eșantionare sau analiza de tip „desktop” - de birou) trebuie emise ipoteze privind bunurile care nu au fost inspectate.
- (6) Trebuie precizate premisele valorii, precum și ipotezele speciale care descriu condiția și situația în care bunurile culturale sunt oferite pe piață, cum ar fi:
  - Bunurile culturale formează o colecție și se evaluează ca atare.

9.9 Restricții de utilizare, difuzare sau publicare;

- Bunul cultural este clasat în Patrimoniului Național Cultural Mobil și nu poate fi exportat;
- Bunul cultural este proprietate publică și nu poate fi înstrăinat;

9.10 Declararea conformității evaluării cu standardele de evaluare aplicabile în România, sau explicarea cauzei neconformității;

9.11 Descrierea raportului.

10. Termenii de referință ai evaluării pot fi modificați pe parcursul elaborării raportului de evaluare, cu condiția ca orice modificare să fie agreată în scris de către părți înainte de emiterea raportului de evaluare final.
11. Termenii de referință ai evaluării trebuie formulați într-o manieră clară, care să nu inducă în eroare niciuna dintre părțile contractuale și nici un terț independent și avizat care are acces legitim la documentul contractual în care aceștia sunt consemnați.
12. Termenii de referință ai evaluării agreeți de către evaluator și client în documentul contractual menționat anterior, precum și o referire la acest document contractual, trebuie prezentați în raportul de evaluare, în mod sintetic, într-un format considerat adecvat de evaluator. În toate cazurile, acești termeni vor fi formulați într-o manieră clară și care să nu inducă în eroare în mod voit un cititor îndreptățit al raportului de evaluare care nu are acces la documentul contractual prin care s-au consemnat termenii de referință ai evaluării.

Culegerea și analiza datelor

Clasificarea și descrierea bunurilor mobile

13. Când se solicită evaluarea unui număr mare de bunuri mobile, activele evaluate ar trebui prezentate într-o manieră sistematică și uniformă. Se recomandă să se utilizeze clasificarea clientului, mai ales când evaluarea se face în scopul raportării financiare.
14. Evaluatorul trebuie să înțeleagă categoria de bunuri culturale din care face parte bunul cultural

³ Ipoteza este adeseori legată de o limitare a ariei investigațiilor care ar putea fi întreprinse de către evaluator.

⁴ O ipoteză specială este formulată în situația în care ipoteza presupune fapte care diferă de cele existente la data evaluării. Include situațiile în care sunt formulate ipotezele privind un eveniment viitor.

evaluat, importanța sa artistică, istorico-documentară, etnografică, științifică sau tehnică și caracteristicile importante ale respectivei categorii. Descrierea bunului cultural se va face într-un mod simplu, nivelul de detaliere trebuind să asigure o bună înțelegere de către cititor⁵.

Culegerea datelor

15. Cantitatea și tipul datelor culese sunt impuse de abordările pe care se bazează concluzia asupra valorii, precum și de premisele valorii și de ipotezele specifice ale evaluării. Toate datele culese trebuie să aibă sens și să fie relevante.
16. Datele necesare pentru a efectua evaluarea și a formula concluziile asupra valorii sunt:
  - (1) *date despre categoria bunului cultural* (procedeul de identificare fiind cunoscut ca *macroidentificare*). Aceste date sunt cele despre tipologia bunului cultural;
  - (2) *date despre bunul cultural evaluat* (procedeul de identificare fiind cunoscut ca *microidentificare*), focalizate pe identificarea caracteristicilor specifice ale bunului; includ, fără a se limita la acestea: artistul, școala sau atelierul, tehnica și materialul, dimensiunile, vechimea, inscripțiile (semnătură, poanson, incizii, etc.), apartenența la o colecție, clasarea în Patrimoniul Național Cultural Mobil, precum și alte informații considerate a fi relevante pentru participanții pe piață;
  - (3) *date despre piața specifică* sunt colectate, de obicei, la nivel național, dar, în funcție de tipul bunului cultural evaluat, datele pot fi colectate și la nivel internațional. Aceste date surprind aspecte din domeniile social, cultural, economic⁶, sau administrativ⁷, care pot influența valoarea bunurilor culturale evaluate și reprezintă o bază pentru analiza pieței specifice, explicarea rezultatelor și concluzia finală asupra valorii;
  - (4) *date despre alte bunuri culturale, comparabile cu bunurile culturale evaluate*. Datele colectate pot include, fără a se limita la acestea, informații despre bunuri culturale comparabile vândute sau închiriate sau oferite spre vânzare sau închiriere, informații privind costurile de restaurare, comisioanele operatorilor economici care intermediază comerțul cu bunuri culturale mobile, etc.
17. De regulă, evaluarea bunurilor culturale mobile implică inspectarea acestora. Inspekția se efectuează, de regulă, împreună cu clientul sau cu persoane desemnate de către acesta. Identificarea bunurilor culturale mobile se face pe baza informațiilor furnizate de către client, responsabilitatea asupra informațiilor în baza cărora s-a efectuat identificarea revenind clientului. Totuși, este de datoria evaluatorului să verifice, fie prin cunoștințele proprii, fie asistat de un specialist, veridicitatea informațiilor furnizate de client cu privire la autenticitatea bunului cultural evaluat.
18. Inspekția parțială, eșantionarea sau analiza de tip „desktop” (de birou) sunt tehnici de identificare limitate a căror utilizare trebuie să fie bine justificată în raportul de evaluare. Acestea pot fi utilizate doar dacă evaluatorul este convins că aplicarea lor nu va conduce la erori în evaluare. Inspekția parțială se referă la imposibilitatea inspekției în totalitate a bunurilor mobile evaluate (de exemplu, în cazul instalațiilor complexe). În cadrul inspekției prin eșantionare sunt folosite tehnici specifice statisticii; eșantionarea este adecvată numai dacă prin aplicarea ei se poate obține o imagine corectă asupra întregului. Analiza de tip „desktop” (de birou) presupune identificarea bunului cultural fără ca acesta să fie inspekțat de către evaluator. În acest caz este obligatoriu ca clientul sau reprezentanții acestuia să furnizeze în scris toate informațiile necesare evaluării.
19. Raportul de evaluare trebuie să includă referințe la sursele de informații utilizate de către evaluator.

Analiza datelor

20. În raportul de evaluare, evaluatorul trebuie să prezinte o analiză a pieței specifice a bunurilor culturale mobile care fac obiectul evaluării.
21. În efectuarea analizei de piață, evaluatorul trebuie să parcurgă cel puțin următoarele etape:

⁵ Când este cazul, pot fi utilizate și fotografii.

⁶ De exemplu, cererea pe piața internațională pentru bunuri culturale ce provin dintr-o anumită regiune poate diferi profund de cererea de pe piața internă.

⁷ De exemplu, taxele vamale și costurile de transport mari pot limita piața potențială pentru un bun cultural.

- (1) să identifice categoria căreia îi aparține bunul cultural evaluat și să evidențieze caracteristicile specifice categoriei;
  - (2) să delimiteze aria pieței specifice categoriei, raționamentul folosit trebuind să fie prezentat în raport;
  - (3) să analizeze cererea, oferta și tipul de piață la data evaluării;
  - (4) să analizeze, acolo unde este cazul, efectul schimbărilor care vor afecta relația dintre cerere și ofertă, precum și oferta competitivă viitoare respectiv cererea probabilă viitoare.
22. Analiza de piață va trebui să conțină informații suport pentru datele care vor fi utilizate la aplicarea abordărilor evaluării bunurilor culturale care, fără a se limita la acestea, pot fi: prețurile bunurilor culturale comparabile pe diferite piețe, prețurile restaurării, comisioanele practicate de operatorii economici ce tranzacționează bunuri culturale, etc.

Aplicarea abordărilor în evaluare

23. Pentru exprimarea unei concluzii asupra valori bunurilor culturale mobile, evaluatorii aplică metode de evaluare specifice, care sunt incluse în cele trei abordări în evaluare:
- a) abordarea prin piață
  - b) abordarea prin venit
  - c) abordarea prin cost.
24. În orice estimări ale valorii, se folosesc una sau mai multe din aceste abordări. Alegerea lor depinde de tipul de bun cultural, de utilizarea desemnată a evaluării, de premisele valorii, de calitatea și cantitatea datelor disponibile pentru analiză.

Abordarea prin piață în cazul evaluării bunurilor culturale

25. Abordarea prin piață (cunoscută și sub denumirea de comparația directă sau comparația vânzărilor) este o abordare în evaluare care oferă o indicație asupra valorii prin compararea bunului subiect cu bunuri identice sau similare, al căror preț este cunoscut. .
26. Abordarea prin piață este relevantă în cazul în care există informații de piață suficiente care pot fi verificate; în lipsa acestor informații aplicabilitatea abordării prin piață poate fi limitată.
27. Evaluatorul trebuie să folosească surse credibile privind comparabilele, cărora li se verifică acuratețea. Verificarea fiecărei comparabile poate să nu fie necesară atunci când sunt utilizate baze de date credibile, care furnizează o percepție corectă asupra vânzărilor comparabile. Raportul de evaluare trebuie să includă informațiile și demersurile realizate, pe baza cărora evaluatorul a selectat bunurile culturale comparabile.
28. Evaluatorul ar trebui să-și fundamenteze concluziile pe vânzări de bunuri culturale similare. Comparabilele care prezintă diferențe majore ale caracteristicilor față de cele ale bunului cultural subiect, vor fi folosite cu precauție și numai dacă utilizarea lor poate fi justificată corespunzător. În caz contrar nu vor fi considerate adecvate din cauza ajustărilor prea mari necesar a fi aplicate.
29. Tehnicile de comparație uzuale folosite în cadrul abordării prin piață sunt:
- tehnica identificării (potrivirii) directe;
  - tehnica asimilării.
30. În cadrul tehnicii asimilării, prețurile comparabilelor sunt ajustate pentru a reflecta diferențele dintre fiecare bun cultural comparabil și bunul cultural subiect. Elementele de comparație depind de categoria din care face parte bunul cultural și pot include, fără a se limita la acestea: dimensiunile, tehnica și materialul, vechimea, apartenența la o colecție, reproducerea în cataloage sau monografii, etc. Evaluatorul trebuie să identifice acele caracteristici ale bunului cultural pe care participanții de pe piață le consideră a fi importante pentru fundamentarea prețului.
31. În abordarea prin piață, cuantificarea ajustărilor efectuate asupra prețurilor este una din cele mai dificile sarcini ale evaluatorului. Toate ajustările efectuate asupra prețurilor bunurilor culturale comparabile trebuie argumentate în raportul de evaluare. Nu este permisă utilizarea unor ajustări fără prezentarea modului de estimare al acestora. Valoarea finală este indicată de comparabila care este cea mai apropiată de bunul cultural subiect și asupra prețului căreia s-au efectuat cele mai mici ajustări.

32. Evaluarea bunurilor culturale prin abordarea prin piață implică analize diferite, în funcție de ipotezele evaluării (de exemplu, ipoteza păstrării într-un muzeu impune cuantificarea suplimentară a contribuției la prestigiul muzeului sau la moștenirea culturală națională).

Abordarea prin venit în cazul evaluării bunurilor culturale

33. Prin abordarea prin venit se estimează valoarea bunului cultural prin convertirea în valoare a unei forme de venit generată de bunul cultural respectiv.
34. Abordarea prin venit poate fi utilizată pentru evaluarea bunurilor culturale individuale, care sunt închiriabile.
- În mod normal, abordarea prin venit nu este practică pentru evaluarea majorității bunurilor culturale mobile.
35. Abordarea prin venit include două metode de evaluare:
- metoda capitalizării venitului;
  - metoda fluxului de numerar actualizat (analiza DCF).
36. Metoda capitalizării venitului se poate aplica numai dacă se poate estima fluxul de numerar anual viitor, de natura unei anuități fixe și dacă se poate estima o durată de viață utilă rămasă a unului cultural. În situația în care se preconizează că fluxul de numerar anual viitor va fi fluctuant este adecvată aplicarea metodei fluxului de numerar actualizat (DCF).
37. Aplicarea metodei DCF impune ca fluxul de numerar previzionat să fie pozitiv; dacă se previzionează fluxuri de numerar negative sau nule, atunci bunul cultural trebuie evaluat în ipoteza vânzării.
38. Este important ca fluxurile de numerar previzionate să fie corelate cu ratele de actualizare utilizate.
39. Metoda DCF poate să conducă la valoarea de piață numai dacă fluxul de numerar previzionat este cel pe care participanții de pe piață îl estimează în mod normal, iar ratele de actualizare și de capitalizare sunt preluate de pe piață.
40. Estimarea veniturilor, cheltuielilor aferente proprietarului, precum și rata de capitalizare/actualizare trebuie să fie argumentate în raportul de evaluare. Argumentarea trebuie să conțină cel puțin sursele de informații folosite, modul de verificare al acestora și modul de calcul, după caz.

Abordarea prin cost în cazul evaluării bunurilor culturale

41. În cadrul abordării prin cost, evaluatorul estimează mai întâi costul de înlocuire al bunului cultural evaluat, la care face adăugiri pentru deficiențele de valoare cauzată de toate formele deprecierei (pierderea unicității, pierderea vechimii).
42. Abordarea prin cost nu poate fi folosită în cazul bunurilor culturale clasate la Patrimoniul Național Cultural Mobil.
- În mod normal, abordarea prin cost nu este practică pentru evaluarea majorității bunurilor culturale mobile.
43. Evaluatorul trebuie să facă distincția între cele două tipuri de cost de nou – *costul de înlocuire* și, respectiv, *costul de reconstruire* – și să utilizeze unul dintre aceste tipuri, în mod consecvent, pe întreaga durată a analizei.
44. În evaluarea bunurilor culturale tipul costului curent adecvat pentru formularea unei indicații asupra valorii acesteia este costul de reconstruire. Este recomandată folosirea numai ocazională a costului de înlocuire, justificându-se motivul apelării la acesta.
45. În abordarea prin cost, cea mai uzuală metodă de estimare a costului curent (costul de nou) este metoda devizului.
46. Costul de reconstrucție trebuie să fie fundamentat pe date culese din surse credibile care vor fi prezentate în raportul de evaluare.

47. În raportul de evaluare aprecierile estimate trebuie să fie prezentate însoțite de argumentele care au stat la baza calculului acestora. Nu este permisă utilizarea unor aprecieri fără a fi prezentat modul de estimare al acestora.

Analiza rezultatelor și concluzia asupra valorii

48. În fundamentarea concluziei asupra valorii, în raportul de evaluare se va face referire la abordarea sau abordările în evaluare aplicate, la datele de intrare utilizate și la argumentarea concluziilor stabilite.
49. Selectarea și susținerea abordărilor, metodelor și tehnicilor de evaluare adecvate depinde de calitatea, cantitatea și credibilitatea informațiilor disponibile, precum și de raționamentul profesional al evaluatorului, raționament ce trebuie prezentat în raportul de evaluare. În anumite situații se poate ca una sau două abordări să nu fie relevante sau aplicabile, evaluatorul având obligația profesională de a prezenta în cadrul raportului de evaluare argumentele și raționamentele care au stat la baza neaplicării acestora.
50. Raționamentul profesional al evaluatorului se va concretiza în prezentarea argumentelor care motivează importanța diferită acordată rezultatelor obținute prin aplicarea metodelor de evaluare folosite, respectiv în selectarea rezultatului obținut prin aplicarea uneia dintre metodele de evaluare, pe care evaluatorul îl consideră ca fiind cel mai credibil.
51. Raționamentul profesional care stă la baza selectării rezultatului final și stabilirea concluziei asupra valorii trebuie să aibă în vedere credibilitatea, relevanța și adecvarea informațiilor și ipotezelor luate în considerare în aplicarea metodelor de evaluare, în funcție de scopul evaluării
52. Nu este admisibilă stabilirea valorii unui activ prin media aritmetică sau media ponderată a două sau mai multe valori obținute din aplicarea unor abordări sau metode diferite de evaluare, cu excepția cazurilor în care reglementările legale impun în mod explicit efectuarea unei medii a valorilor. Analiza rezultatelor se bazează pe raționamentul profesional al evaluatorului.
53. Nu se va aplica o a doua abordare în evaluare, numai cu caracter formal, în cazul în care poate fi aplicată doar o singură abordare în evaluare, adecvată și bazată pe informații de piață suficiente, verificate și credibile.

Raportare

54. Conținutul raportului de evaluare va respecta prevederile SEV 103 *Raportare*.
55. La aspectele solicitate de SEV 103 se adaugă următoarele precizări:
- (1) Identificarea bunurilor mobile supuse evaluării va include:
- a. Dreptul de proprietate supus evaluării;
  - b. Caracteristici fizice, legale și economice;
  - c. Orice ipoteze privind dreptul de proprietate trebuie să fie clar precizate în raport.
- (2) Ipoteze și ipoteze speciale
- Ipotezele și ipotezele speciale trebuie grupate și prezentate într-o secțiune distinctă a raportului de evaluare.
- (3) Rezultatul evaluării
- Rezultatul evaluării poate fi o singură valoare, de obicei rotunjită, sau un interval de valori, în cazul în care există factori de risc cu influență semnificativă asupra valorii.
  - Raportul de evaluare va include un comentariu privind efectul asupra valorii raportate a oricăror active corporale sau necorporale excluse din evaluare.
- (5) Data raportului de evaluare
- Data evaluării nu poate fi ulterioară datei raportului.